

“Világ proletárjai, egyesüljetek!”

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

VIII. évfolyam 8-9. (83-84.) szám

KÜLÖN KIADÁS

2004. július-augusztus

Európai választás Magyarországon megszívlelendő tanulságokkal

Az európai választásnak Magyarországon belpolitikai, közjogi következménye nincs: a parlamenti arányok nem változtak meg, a kormány legitimitása nem kérdőjeleződik meg. A kormányzati ciklus közepén megtartott választás azonban bizonyos értelemben lemérte a politikai pártok társadalmi támogatottságát. Ebből a szempontból értékeljük a választás eredményét.

Párteredmények

Az MSZP támogatottsága jelentősen csökkent. A párt 1 millió 285 ezerrel kevesebb szavazatot kapott, mint 2 évvel ezelőtt listán. A szocialista párt eredménye 1994 óta most volt a leggyengébb. Választási eredményei az elmúlt 15 évben: 1990-ben 535 ezer szavazat (11%), 1994-ben 1 800 ezer (33%), 1998-ben 1 446 ezer (33%), 2002-ben 2 362 ezer (42%), 2004-ben 1 051 ezer szavazat (34,3%).

A Fidesz 1 millió 453 ezer szavazatot (47,4 %) kapott, 690 ezerrel kevesebbet, mint 2002-ben listán. Minden megyében többen szavaztak a Fideszre, mint az MSZP-re. Nyolc megyében a Fidesz eredménye meghaladta az ötven százalékot. Az MSZP csak Borsod és Komárom megyékben érte el a 40 százalékot.

2002-ben Budapesten a szocialisták 20 kerületben győztek, csak 3 budai kerületben nyert a jobboldal. A mostani választáson 13 kerületben (köztük valamennyi budai kerületben és a pesti belső kerületekben) a jobboldal győzött, s csak 9-ben a szocialisták. Egy kerületben (XIV.) döntetlen eredmény született. A Fidesz nyert 14 megyeszékhelyen és további 3 megyei jogú városban. A községekben a Fidesz 53 százalékot, az MSZP 31 százalékot ért el.

Az SZDSZ az érvényes szavazatok 7,7 százalékát szerezte meg. Jobb eredményt a fővárosban (13%), megyeszékhelyeken és megyei jogú városokban (9-10%) ért el.

Az MDF 5,3 százalékkal éppen, hogy átlépte a bekerülési küszöböt.

Négy párt: a MIÉP, a Munkáspárt, a Nemzeti Szövetség, a Történelmi Szociál-

demokrata Párt – nem érte el a bekerülési küszöböt.

A Munkáspárt 56 ezer kapott szavazata (1,83 %) az elmúlt 15 év legrosszabb eredménye. A párt 1990-ben 181 ezer (3,68%), 1994-ben 172 ezer (3,19%), 1998-ben 179 ezer (4%), 2002-ben 121 ezer (2,17%), 2004-ben 56 ezer (1,83%) szavazatot kapott. A párt 5 városban (Bátorterenye, Salgótarján, Mezőcsát, Túrkeve, Kunszentmárton) ért el 5 százaléknál jobb eredményt. 2 százalék feletti eredményt ért el további 3 megyeszékhelyen (Szolnok, Tatabánya, Miskolc), 2 megyei jogú városban (Hódmezővásárhely, Dunaujváros), 5 budapesti kerületben, s mintegy 50 kisebb városban. Egy-két tucat kis lélekszámú településen 10-30 százalék közötti eredményt ért el.

Okok vizsgálata

1. A szocialisták vereségét kiváltó fő ok: a teljesítetlen vagy csak “félíg” teljesített választási ígérek, a kormány programja és gyakorlata közötti eltérés. Az első két “száz” napon a kormány látványos lépéseket tett a választási ígérek és a kormányprogram gyors teljesítése terén, ami egy ideig kedvezően hatott a társadalom közérzetére és az új kormány támogatására. A várt folytatás azonban elmaradt. Az ígért “jóléti rendszerváltás” nem történt meg. Az emberek a választási ígérek alapján a társadalmi különbségek csökkenését, a társadalmi igazságtalanságok korlátozását, a szegénység felszámolását, több munkahelyet, a munkanélküliség csökkentését, a mezőgazdaság talpra állítását, az egészségügy rendbe tételét, a korrupció visszaszorítását várták a szocialista-liberális kormánytól. A valóságban azonban ennek az ellenkezőjét tapasztalták. Az első időszak kedvező hangulatát egyre inkább a kormány tevékenységével való elégedetlenség kezdte felváltani. Ebben a kiábrándult légkörben került sor az EP választásra.

2. A kormány helyzetét nehezítették a

(folytatás a 2. oldalon)

Baloldal az európai parlamentben

Az Európai Parlament mozgásteré és valóságos szerepe az EU-n belül rendkívül szűk. A valóságos politikai döntések nem az Európai Parlamentben, hanem az Európai Tanácsban, az Európai Bizottságban, a brüsszeli bürokráciában születnek. Az európai választás inkább az európai politikai barométer szerepét tölti be.

Az európai választás általános politikai mérlege:

A 732 mandátumból a legtöbb mandátumot (274) a jobboldali Európai Néppárt-hoz tartozó pártok szerezték meg. A konzervatív “néppárt”, a szocialisták és a liberálisok aránya nem változott alapvetően. Az Európai Szocialista Pártnak 200 mandátuma, az Európai Liberális Pártnak 64 mandátuma, a Zöldek csoportjának 42 mandátuma van. Az Egyesült Baloldal képviselőcsoport 39 képviselővel alakulhat meg. Az EP-be bekerültek még egyéb kisebb csoportok, függetlenek. Új jelenség az eu-szkeptikusok viszonylag magas száma (kb. 50). További újabb képviselőcsoportok (Centrum Párt, eu-szkeptikusok, szélsőjobboldaliak) megalakulásának lehetősége is felmerül.

Görögországban a jobboldali konzervatív párt tovább növelte előnyét. Spanyolországban, Olaszországban, Franciaországban, Ausztriában a szocialisták erősödtek meg. Nagy-Britanniában az angol Munkáspárt, Németországban a Szociáldemokrata Párt súlyos vereséget szenvedett. Angliában, Írországban, Lengyelországban, Litvániában, Csehországban előretörték az “eu-szkeptikusok”.

Az új tagállamokban, Ciprus és Málta kivételével, az európai választáson mindenütt jobboldali pártok kerültek többségbe. Az új tagállamok által betöltött 162 képviselői helyből 65 az Európai Néppártnak, 31 a szocialistáknak, 15 a liberálisoknak, 8 az Egyesült Baloldalnak jutott.

Az Egyesült Baloldal korábbi tagjai közül ismét bekerültek az Európai Parlamentbe: Olaszországból a Rifondazione Comunista és az Olasz Kommunista Párt 7 képviselővel (ez egyel több, mint korábban); Németországból a PDS (Demokra-

(folytatás a 3. oldalon)

(folytatás az 1. oldalról)

szaporodó gazdasági nehézségek (költ-segvetési hiány, infláció, az államadóság növekedése, pénzügyi zavarok). Az új kormány az indulásnál elmulasztotta bemutatni a korábbi Fidesz-vecsajt negatív következményeit, a későbbi "visszautogatás" pedig nem igazán volt hiteles. A kormány tervei nem számoltak a kedvezőtlen nemzetközi gazdasági folyamatokkal, a gazdasági növekedés lelassulásával. A sokasodó gazdasági problémákra a kormány megkésve, ellentmondásosan és kapkodva reagált. A megoldást egyoldalúan a privatizációban és a megszorító intézkedésekben kereste.

3. Az ellenzéki politikai támadásokat az MSZP és a kormány a jobboldalnak tett sorozatos gesztusokkal ("nemzeti közép politikája", "árkok betemetése", demonstratív látogatás a Terror Házába, stb.) próbálta kivédeni és tompítani. Ugyanakkor cserbe hagyta potenciális baloldali szövetségeseit (szakszervezeteket, baloldali civil szervezeteket).

4. Az MSZP vereségéhez hozzájárult a magyar kormány az iraki háború kérdésében tanúsított magatartás, az EU csatlakozás egyoldalú kezelése, a csatlakozás várható előnyeinek túlhangsúlyozása, a veszélyek és nehézségek lebecsülése és elhallgatása, ami növelte a tömegek bizalmatlanságát és gyanakvását. Ez a csatlakozási népszavazáson is megmutatkozott, s előre vetítette az alacsony részvételt az EP választáson.

5. Hozzájárult a szocialisták vereségéhez az is, hogy a jobboldal a parlamenti választás után a vártnál gyorsabban rendezte és szervezte újjá saját sorait, kiépítette a polgári körök és tagozatok széles országos hálózatát. A baloldal viszont nem épített ki ehhez hasonló saját hatékony szervezeti rendszert, mozgósítható politikai mozgalmat. A jól szervezett, a Fidesz vezetésével egyesített, agresszívan támadó jobboldallal egy szervezetlen, megosztott, defenzív és passzív baloldal állt szemben.

6. A Fidesz győzelmét segítette, hogy menet közben ügyesen taktikát váltott, "balról előzött" (a "kisembereket" igyekezett megszólítani, "felfedezte" a munkásosztályt, "megbocsátott" az előző rendszerben élt és boldoguló nemzedéknek, bírálta a privatizációt, a bankár-kormányt, stb.). A "kommunistázást" rábízta a jobboldali sajtóra, szélsőjobboldali rohamosztagaira. Orbán Viktor a szocializmust nemrég még a huszadik század legnagyobb hazugságának nevezte, élen járt az antikommunista hisztériakeltésben, bátorította és segítette a szélsőjobboldali akciókat, a polgári Magyarország megteremtését hirdette, korrupt privatizációval építette saját klientúráját, állami gazdaságoktól az

egészségügyig, a médiaipartól az útépitésig és a kőbányáig. Ugyanez az Orbán Viktor, a választás előtt populistá jelszavakkal és követelésekkel antikapitalistának álcázott jobboldali hadjáratot indított a szocialista párt ellen, amihez egyes baloldali politikusok személyében váratlan támogatókra talált.

7. Végül: a Fidesz választási kampánya sokkal szervezettebb, aktívabb, átgondoltabb és eredményesebb volt, mint a szocialisták kampánya. Nem hisszük azonban, hogy a választás kimenetelét elsősorban a kampány hibái, a rossz kommunikáció és kampánystílus döntötték volna el, ahogyan ezt sokan gondolják. A kampány csupán az egyik ok a sok közül.

A közvetlen okok feltárásánál is fontosabb azonban azoknak a mélyebb folyamatoknak, tartós összefüggéseknek vizsgálata, amelyek a közvetlen okok mögött rejlenek. A legfontosabb, tartós, meghatározó tényezők, amelyek nélkül nem érthető meg a közvetlen okok sem:

1. A rendszerváltás után kialakult és mára intézményesedett félperifériális "újkapitalizmus" társadalmi ellentmondásai elmélyültek és kiéleződtek Magyarországon is. Ez a térségben tapasztalható gazdasági, szociális, politikai instabilitás alapvető gyökere.

2. A tőkés világszisztem gazdasági és politikai válsága világméretben is mélyül, ami többek között a gazdasági növekedés ciklikusságában, a pénzügyi rendszer ingatlanságában, a tőkés konkurenciaharcban, expanzionista gazdaságpolitikában, katonai konfliktusokban és háborúkban, gátlástalan fegyverkezésben is kifejezésre jut. Ez óhatatlanul a magyarországi helyzetre is visszahat.

3. Tartós tényező a politikai jobbra tolódás Európában. Az EU-ban a domináló politikai erő a jobboldali néppárt. Újratermelődnek a szélsőjobboldali, nacionalista, neonáci fertőző góccok. Szüntelenül fellobbannak a nacionalizmus különféle formái. Fokozottan érvényesül ez Kelet-Európában, Horvátországtól Lengyelorszáig, Romániától Szlovákiáig. Ebbe a politikai trendbe illeszkedik be a Fidesz politikája.

4. Továbbra is tartós válságban van a hagyományos munkásmozgalom. A kelet-európai rendszerváltás, a kommunista pártok meggyengülése szétzilálta a nemzetközi kommunista mozgalmat. A szakszervezetek meggyengültek. A szociáldemokrata pártok jobbra tolódtak. A munkásmozgalom keresi, de egyelőre még nem találta meg a mai helyzetnek megfelelő stratégiát, szervezeti formákat, politikai módszereket.

Tanulságok és kilátások

Az európai választás Magyarországon előjátéka és főpróbája volt a két év múlva

esedékes parlamenti választásnak. A 2006-os parlamenti választásnak, a mostani választástól eltérően, "véres" hatalmi tétje lesz. Ekkor dől el: visszaszerzi-e a jobboldal a 2002-es választáson elvesztett politikai hatalmat Magyarországon, annak minden várható következményével.

A Fidesz tanult 2002-es választási kudarcából. Az európai választáson politikai győzelmet aratott. Most hatalmi revánusra, a hatalom visszaszerzésére készül. De vajon tanul-e a szocialista párt a mostani politikai vereségből?

A Marx Károly Társaság tagjai, a Dialektika olvasói között nagy számban vannak, akik tagjai vagy szimpatizánsai a Munkáspártnak. Ezért bennünket közvetlenül is érint és foglalkoztat az a kérdés, az ismétlődő választási kudarcból levonja-e a párt a tanulságokat. Sajnos az európai választás eredményéről "A Szabadság"-ban megjelentetett elnökségi állásfoglalásban az önvizsgálatnak, a tanulságok önkritikus átgondolásának halvány nyomát sem találtuk. Egy héttel korábban még magabiztosan hirdették: a Munkáspártnak benne van az 5 százalék. Az elnökség most megállapítja: a párt jóval kevesebb szavazatot kapott, mint amennyire az előzetes várakozás alapján számított. Elgondolkoztató, hogy egy sikeres aláírásgyűjtő akció után a népszavazás támogatására összegyűjtött aláírásokat miért nem tudtuk munkáspárti szavazatokra váltani. A pártra most még fele annyian se szavaztak, mint 2002-ben. Korábbi viszonylag stabil szavazótáborra alig egyharmadára zsugorodott.

Őszinte önvizsgálat helyett az Elnökség a választás másnapján sietve kijelentette: a Munkáspárt választási stratégiája helyes volt, személy szerint az Elnök nem érzi magát felelősnek a gyászos eredményért. Azoknak a párttagoknak felelősségre vonását sürgette, akik állítólag nem mentek el szavazni. De vajon áthárítható-e az elnök politikai felelőssége a tagságra? A kudarc okait lehet-e, szabad-e kizárólag másokban és a külső körülményekben keresni, ahogy az Elnökség teszi. Az igaz, hogy a jelenlegi politikai rendszer nem kedvez a Munkáspártnak. Az is kétségtelen, hogy egyetlen polgári párt sem érdekelt a Munkáspárt sikerében. Sokféle diszkriminációval kellett illetve kell megküzdünk. A nem parlamenti pártok joggal kifogásolták, hogy a televízióban elkülönítették a parlamenti és nem parlamenti pártokat, a hírműsorokban a nem parlamenti pártok csak töredékét kapták a parlamenti pártok által használt időnek. A Munkáspárt elnöke azonban így is jóval többet szerepelhetett, mint bármelyik korábbi választáson. Önmagában a külső

(folytatás a 3. oldalon)

(folytatás a 2. oldalról)

körülményekkel nem magyarázható a Munkáspárt folyamatos és jelentős visszahúzása a választásokon. Az Elnökség szerint az ideai választási kampány az elmúlt 15 év "legantidemokratikusabb" kampánya volt. De "antidemokratikusabb" volt a 90-es választásnál is? Amikor az országban tetőfokára hágott az antikomunista hajsz és megfélemlítés, a kommunistákat a szó szoros értelmében földbe akarták döngölni, ennek ellenére az MSZMP az elmúlt 15 év legjobb választási eredményét érte el. Annál a választásnál is, amelyet a munkásmozgalmi jelképek betöltése, "sortűzpercek" sorozata előzött meg? A 2002-es választásnál is, amelyet a Terror Házának demonstratív megnyitása, fideszes-mépes közös antikomunista demonstráció, Orbán Viktor antikomunista uszító beszédei, Kövér László "köteles" beszédei, gátlástalan hazaárulózás készítettek elő?

A párt súlyos választási vereségét az Elnökség azzal mentegeti, hogy a szocialista-liberális propaganda azt a benyomást keltette, mintha az MSZP bírálata egyenlő lenne a Fidesz támogatásával. De vajon ezt a "benyomást" elsősorban nem az keltette, hogy a Munkáspárt elnöke nyílt levében köszönte meg Orbán Vikornak a Munkáspártnak nyújtott állítólagos segítségét, hogy a Munkáspárt elnöke személyesen aláírta a Fidesz "nemzeti petícióját"? Mit szóljunk ahhoz, hogy a Munkáspárt elnöke a választás estjén a Fidesz nagyarányú választási győzelme alapján a szocialista-liberális kormány azonnali lemondását követelte, előre hozott választást sürgetett (az ország stabil kormányzása csak előre hozott választásokkal biztosítható), ami egyenlő lenne a Fidesz hatalomátvételével. Az persze egyáltalán nem meglepő, hogy Orbán Viktor "Thürmer javaslatától nem zárkózott el". Hogyan lehetne ezt másként értékelni, mint a Fidesz politikai támogatását?

Nem lenne itt az ideje, végre komolyan megvizsgálni: valóban helyesnek bizonyult az a választási stratégia, amely egyedüli ellenfélnek az MSZP-t tekintette? Az MSZP természetesen a bírálatot megérdemelte. De vajon nem egyoldalú volt a bírálatnak az a módja, amely a tüzet kizárólag az MSZP-re irányította, miközben a Fideszrel cinkosan "összekacsintott"? Hogy ez mennyire öngyilkos politikának bizonyult a Munkáspárt részéről, azt a párt katasztrofális választási eredménye bizonyítja. A párt sorsáért aggódva keserűen tapasztaljuk, hogy legutóbb a Központi Bizottság is engedelmesen jóváhagyta az Elnökség minden önkritikát nélkülöző "értékelését". Milyen

mélyre kell még zuhannunk, hogy egyszer végre tanuljunk az elkövetett hibákból?

Az őszinte önvizsgálat és a tanulságok levonása az MSZP-nek sem erős oldala. Hajlamos az elbizakodottságra, ugyanazokat a hibákat ismételtelen elköveti, nem tanul saját hibáiból, késik a tanulságok levonásával, azokat a gyakorlatban nem érvényesíti. Pedig nekik is lenne mit tanulni a mostani választási vereségből. Ez azonban bennünket sem ment fel az őszinte önvizsgálat és a tanulságok önkritikus levonása alól. Úgy látszik azonban a pártvezetők ritkán, és nehezen tanulnak saját hibáikból. E tekintetben a Bourbonokhoz hasonlítanak, akik, mint a történelemből tudjuk: semmit sem tanultak, és semmit sem felejtettek.

Sürget az idő

A legközelebbi parlamenti választásig alig két év van hátra. Ez idő alatt sok mindent lehet kijavítani vagy elrontani. Az idő sürget! Az elkövetkező időszakban dől el a 2006-os választás sorsa. Döntő lesz, hogy merre fordul az MSZP és a kormány politikája. A baloldali politika irányában, amit a párttagság körében is sokan követelnek? Vagy a neoliberális politika irányában, amit az opportunisták vezetnek? A miniszterelnök eltökéltséget mutat a reformok végigvitelére. Nem mindegy azonban, hogy mi ezeknek a reformoknak a tartalma: a legégetőbb szociális problémák megoldására, a társadalmi különbségek és igazságtalanságok mérséklésére, a szociális jogok biztosítására és kiszélesítésére, a dolgozók munkalehetőségének, biztonságának, egészségének védelmére, életkörülményeinek javítására, vagy pedig a további privatizálást, további megszorításokat, a nagytőke érdekeinek érvényesítését célozzák? A megújulást hirdető szocialista párt a bérből és fizetésből élő dolgozó tömegekre, a szakszervezetekre, a baloldali civil szervezetekre kíván-e elsősorban támaszkodni, vagy a nemzetközi és hazai tőkés körök elvárásaihoz igazodik?

Sok múlik azon, hogy a Fidesz vezérletével egyesített széles és jól szervezett jobboldali tábort szemben ("egy a tábor – egy a zászló") létrejön-e egy széles, ideológiailag "pluralista", de a jobboldal és szélsőjobboldal ellen együtt harcoló baloldali demokratikus összefogás. Csak ez állíthatja meg a hatalmi revánsra törő Fideszt. Minden, ami ezt segíti, a baloldali érdekeket szolgálja. Minden, ami ezt akadályozza, a jobboldal malmára hajtja a vizet. Kötelességünk, hogy reális helyzetértékeléssel, baloldali bírálattal, saját munkánkat is önkritikusan értékelve, segítsük a baloldali erők összefogását a hatalmi revánsra készülő jobboldallal szemben.

(folytatás az 1. oldalról)

tikus Szocializmus Pártja) 7 képviselővel; Görögországból a Görög Kommunista Párt és a "Szinaspiszmosz", összesen 4 képviselővel (hárommal kevesebb, mint korábban); Franciaországból a Francia Kommunista Párt 3 képviselővel (a korábrinál határozottan kevesebb); Portugáliából kommunisták részvételével a Baloldali Blokk, a korábbihoz hasonlóan 2 képviselővel; Dániából a Szocialista Néppárt és a Népi Baloldal, 1-1 képviselővel (egyel kevesebb, mint korábban); Hollandiából a Szocialista Párt 2 képviselővel (kettővel kevesebb, mint korábban); Svédországból a Baloldali Párt 2 képviselővel (egyel kevesebb, mint korábban); Spanyolországból az Egyesült Baloldal kommunista részvételével 1 képviselő (hárommal kevesebb, mint korábban), Finnországból a Baloldali Unió 1 képviselője. A baloldali képviselőcsoporthoz csatlakozik az új tagállamokból a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja 6 képviselője, a ciprusi AKEL 2 képviselője. Az Egyesült Baloldal képviselőcsoport a korábbi 50-el szemben 39 képviselővel alakulhat meg.

Az európai baloldali választási eredményét, feladatait és lehetőségét az Európai Parlamentben reálisan kell értékelnünk. Egyes országokban (Olaszország, Németország, Portugália, Finnország) a kommunista és baloldali pártok megőrizték illetve növelték európai képviselőik számát. Másutt (Franciaország, Görögország, Spanyolország, Dánia, Hollandia, Svédország) csökkent a számuk. Új pártként jelent meg az Európai Parlamentben Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja, a ciprusi AKEL. A baloldali pártok támogatottságának mértékét mutatja, hogy a ciprusi AKEL 28 százalékot, Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja 20 százalékot, a görög Kommunista Párt 9 százalékot, a svéd Baloldali Párt 13 százalékot, a portugál kommunisták 9 százalékot, a Finn Baloldali Unió 9 százalékot, a dán Szocialista Néppárt 8 százalékot, az olasz Rifondazione Comunista 6 százalékot, a német PDS 6 százalékot ért el az európai választáson. A kelet-európai új tagállamok többségéből – Magyarországról, Szlovákiából, Szlovéniából, Lengyelországból, a balti országokból – nincs kommunista-baloldali képviselő az Európai Parlamentben. A régi tagállamok közül az Európai Parlamentben nincs baloldali képviselő Belgiumból, Luxemburgból, Írországból, Ausztriából, Angliából.

A kommunista és baloldali pártok számára az EP politikai fórum és harci terep a szociális Európa követeléséhez, a dolgozók szociális vívmányainak és jogainak védelméhez. Illúzióink persze nem lehetnek, de a harcnak erről a lehetőségéről és formájáról eleve nem mondhatunk le. A kommunisták kötelessége és feladata, hogy

(folytatás a 4. oldalon)

(folytatás a 3. oldalról)

a harc parlamenti és parlamenten kívüli formáit, a parlamenti munkát és a tömegakciókat egyesítsék. Lenin egyaránt keményen bírálta mind a parlamenti oportunizmust, mind a parlamentben való részvételt és a parlamenti munkát elutasító szektás oportunizmust. *“Forradalmiságunkat” pusztán a parlamenti oportunizmus szidalmazásával, pusztán a parlamentben való részvétel elvetésével kifejezni – nagyon könnyű dolog, de éppen azért mert olyan túlságosan könnyű, ez nem is megoldása a nehéz, sőt igen nehéz feladatnak*. *“Amíg nem vagytok képesek a burzsoá parlamentet és bármiféle más intézményt szétkergetni, kötelességetek dolgozni ezekben az intézményekben”* – figyelmeztette az olyan *“baloldali kommunistákat”,* akik elvi megfontolásból elleneztek a parlamentben való részvételt. (lásd: *A “baloldaliság”, mint a kommunizmus gyermekbetegsége*)

A kommunista és baloldali mozgalom Európában jelenleg megosztott. Több országból egyidejűleg két különböző párt képviselteti magát az Európai Parlamentben. A pártok egy része támogatja az Európai Baloldali Párt megalakítását, más részük nem. Az Egyesült Baloldal képviselőcsoportban képviselt pártok közül az Európai Baloldal Pártja létrehozásában részt vett a francia Kommunista Párt, az olasz Rifondazione Comunista, a spanyol Kommunista Párt, a görög Szinaszpiszmosz, a német PDS. Az alakuló kongresszuson részt vett, de nem írta alá a közös nyilatkozatot Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja. Megfigyelőként volt jelen az AKEL, az Olasz KP, a Portugál Baloldali Blokk, az Északi Zöldek Baloldali Szövetsége, a Finn Baloldali Unió. Az alapító kongresszuson nem volt jelen a görög és a portugál kommunista párt. A görög kommunista párt nyilatkozatban bírálta a megalkuló új baloldali európai pártot. A FÁK országok kommunista pártjai nem vettek részt a baloldali európai párt megalakításában.

Ebben a helyzetben különösen fontos a baloldali mozgalmak különböző erőinek, pártjainak, csoportjainak, irányzatainak szolidaritása, a legfontosabb kérdésekben összehangolt cselekvése. Baloldali képviselőcsoport létezése az Európai Parlamentben ehhez jó lehetőség. Az már az Európai Parlamentben képviselt baloldali pártokon múlik, hogy ezt a lehetőséget hogyan tudják kihasználni. Nekünk kötelességünk, hogy figyelemmel kísérjük tevékenységüket, tanulmányozzuk tapasztalataikat, nyitottak legyünk minden új kezdeményezésre.

Közvetlen céljainak eléréséhez a baloldalnak mindenütt szövetségesekre van szüksége. Egyedül, elszigetelt szektaként, semmit nem érhetünk el. Az EP választások is bizonyítják, van lehetőség arra, hogy a kommunisták szövetségeseket keressenek és találjanak a zöldek, a baloldali szocialisták, a szakszervezetek, a szociális mozgalmak, a békemozgalom területén. **W. A.**

Az Európai Unió alkotmányáról

Az állam és kormányfők értekezlete 2004. június 18-án, hosszú egyeztetések után, jóváhagyta az EU új alkotmányos alapszerződését. Az Unió tagállamainak az elkövetkező két évben kell a szerződést ratifikálni, addig – és amennyiben több tagállam nem hagyja jóvá a dokumentumot, azután is – a nizzai szerződés (2001) marad érvényben. Eddigi ismereteink szerint kilenc országban fogják a tervezetet népszavazásra bocsátani, Magyarországon a parlament jogosult a dokumentum megtárgyalására és elfogadására vagy elvetésére. Az alkotmány tervezet a magyar közvéleményben eddig nem váltott ki élénkebb vitákat. A kormány részéről a jóváhagyás megtörtént és a parlamentnek kell a dokumentumot elfogadni. Erdemes azonban megfontolni, mi legyen a baloldali civil szervezetek véleménye, milyen végső magyar álláspontot tartanánk jónak.

A cikk szerzőjének javaslata: A baloldali civil szervezetekben tanulmányozni kellene az alkotmány tervezetét, és ha e cikk szerzőjével azonos vélemények alakulnak ki, kezdeményezni kellene, hogy Magyarországon is legyen népszavazás az alkotmányról, és utasítsuk vissza annak jelenlegi tervezetét.

I. rész

Az európai integrációs folyamat a második világháború óta két fő vonalon haladt: 1. az egyre több államot felölelő és mélyülő gazdasági integráció útján; 2. a politikai együttműködés útján, Európa politikai súlyának erősítésével. Az alkotmány a gazdasági integráció és a politikai hatalomépítés közül ez utóbbit helyezte előtérbe. A szociális helyzet javítása és a keleteurópai országok felzárkóztatása viszont a gazdasági integráció előrehaladásától függ.

1985-ig az integrációt a gazdasági együttműködés prioritása és a fokozatosság jellemezte. Az európai egyesítés hívei azonban türelmetlenek voltak az addig elért eredményekkel. 1986-ban az akkor 12 országot egyesítő közösség törvényt fogadott el a piac egyesítésére, és nevet Európai Gazdasági Közösségről (EGK) EK-ra változtatta, vagyis kihagyta a közösség szó elől a gazdasági jelzőt. Ez szimbolikus változás volt, jelezte a hangsúly áthelyezését a politikai együttműködésre.

A keleteurópai szocialista rendszerek és a Szovjetunió összeomlása után az Unió vezetői elérkezettnek vélték az időt, hogy határozott lépéseket tegyenek a gazdasági integráció felgyorsítására és az európai államok európai hatalom létrehozása felé. Az 1992-es maastrichti határozatok és az új alapszerződés jelentette az első, immár visszavonhatatlan lépéseket ebben az irányban. Az Európai Unió név felvétele is ki akarta fejezni a célt, az egységes államiság létrehozását. Ezzel egy időben nyilvánvalóvá vált a keleti nyitás elkerülhetetlen-

sége. Maastrichtot hamarosan követte a koppenhágai csúcsertekezlet, a keleti nyitás feltételeinek meghatározása és a hivatalos tárgyalások megkezdése kezdetben néhány, majd 10 országgal. Maastricht óta a gazdasági integráció felgyorsítása, a hatalmi politika feltételeinek megteremtése és a keleti nyitás párhuzamosan haladtak előre, noha e törekvések mögött mély ellentmondások húzódnak meg.

A Laeken-i csúcsertekezlet (2001. december) 2002 tavaszára összehívta a Konventet, amelynek feladatává tették a halmozódó problémákkal való szembenézést, a szükséges reformok és egy alkotmánytervezet kidolgozását. A Konventre a belépő tagállamok is meghívást kaptak és első féléve nyitott volt a civil szervezetek kezdeményezéseire, részvételére is. Sok bírálat és javaslat nyert megfogalmazást, mindez azonban végül demokratikus színjátéknak bizonyult. A következő félévben munkacsoportok dolgozták ki javaslataikat. Noha a gazdasági szabályozásról szóló viták egyre élesebb formákat öltöttek, a gazdasági munkacsoport nem tett érdemi javaslatokat a fennálló szabályok módosítására. A szociális munkacsoport alapos anyagot dolgozott ki, annak megtárgyalására azonban nem jutott idő és nem vették figyelembe a végső tervezet elkészítésénél. A Konvent munkájának megfogható eredménye az elnökség által javasolt alkotmányt létrehozó szerződés tervezet¹ lett, amit egy szűk csoport készített. Szellemiségét egy föderalista Európa állam alapjainak lerakására való törekvés hatja át.

Föderalista állam versus nemzetállamok szövetsége

A föderalista állam jövőképe egy központosított államhatalom teljes jogú állammal és annak felelős kormányával. Többnyire az Amerikai Egyesült Államokat tekintik mintaképnek. Hívei úgy vélik, hogy a megvalósításnak csak akarati feltétele van, meg kell győzni az embereket, hogy Európának is föderális államra van szüksége. A nemzetállamok korát túlhaladott történelmi fázisnak, kövületnek tartják, amelyet mielőbb meg kell szüntetni. E fel fogásból ered a régiók Európája gondolat, ami a gyakorlatban kétirányú változást jelent: részben a Német Szövetségi Köztársaság tartományai mintájára egyesíteni kell a kisebb területi egységeket (département, megye), részben le kell építeni a nemzetállamok szerepét.

Az európai közösség nemzetállamok szövetségeként jött létre, és jelenleg is a nemzetállamok parlamentjeinek a végső döntési jogköre, néhány országban a nagy horderejű kérdésekben kötelező a népszavazás kiírása. Ezt az alapállást kezdte a maastrichti alapszerződés és az azt követő alapszerződések. Az alkotmánytervezet életbeléptetése további, döntő lépést

(folytatás az 5. oldalon)

¹A dokumentum címe: “Szerződés egy európai alkotmány létrehozásáról”. Formálisan tehát ez egy új alapszerződés, tartalmilag azonban – szerzői és támogatói – alkotmánynak, államot alapító dokumentumnak tekintik.

(folytatás a 4. oldalról)

jelentene a föderális állam megvalósítása felé. Bár egyetlen ország vezetői sem elhatározottak, hogy nyíltan feladják a nemzeti szuverenitást, a nehézségek, a belső ellentétek ebbe az irányba való sodródást eredményeznek.

Az alkotmány-tervezet érvényben hagyja a rejtett, átláthatatlan döntéshozatali mechanizmust, amelyben a döntések számos munka és miniszteri bizottságban, majd a Bizottságban és a Tanácsban születnek. Hiányzik belőle egy igazi parlament jogköre; ezzel szemben az Európai Bizottság hatásköre bővülne a törvényjavaslatok kezdeményezésében és alkalmazásában. Az EU törvények alkalmazása a tagországokra kötelezővé válna, vagyis prioritásuk lenne a nemzeti törvényekkel szemben. Az Európai Bíróság széles jogkört kapna az alkotmány és az európai törvények értelmezésére. Az Unió döntéshozatali rendszerében növekedne a nagy országok súlya, korlátozódna a vétőjog, lehetővé válna a 'kétebességes' előrehaladás.

Az államiság megteremtésének irányába mutat a Tanács állandó elnöki funkciójának, az Unió egyszemélyi képviselőjének (köztársasági elnökének), és a külügyminiszteri funkcionának a létrehozása is. Eddig az Unió a tagállamok nevében csak kereskedelempolitikai kérdésekben léphetett fel, ezután ez a jogköre további politikai területekkel (főleg a kül- és biztonságpolitikában) bővülne.

A túlzott bürokratikus centralizáció, az államiság megteremtésének idejekorán való erőltetése könnyen az ellentétek kiéleződésére, végső esetben az integráció felbomlására vezethet. A most napirenden levő fő feladatok, a munkanélküliség visszaszorítása, az elszegényedési folyamat megfékezése, Nyugat és Kelet-Európa gazdasági fejlettségi szintjének közelítése gazdasági jellegűek, a gazdasági megoldások fókuszba helyezését követelik, és csak a nemzetállamok és parlamentjeik valamint kormányaik együttműködése útján valósíthatók meg.

Az alapjogi charta – a munkához való jog helyett a munkavállalás joga

Az alkotmány-tervezet nem változtat azon az alapálláson, hogy a szociálpolitika nemzeti hatáskörben marad, de részévé vált az Unió Alapjogi Chartája. Ez jelentős előrelépésnek tűnhet, mert ez által az emberi jogok, beleértve a szociális jogokat is, az EU joganyagának szerves részévé váltak. A változás értékét azonban erősen leontja az a körülmény, hogy a tervezet több vonatkozásban nem előre, hanem vissza lép, szűkebben határozza meg a jogokat, mint az ENSZ Emberi Jogi Chartája (1948) és az Európa Tanács által elfogadott Európai Szociális Charta (1961), amelyek ajánlásait a tagállamok jórészt már átvették saját jogalkotásukba.

A munkához való jogot a tervezetben "a foglalkoztatás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog" váltja fel. A munkához való jog azonban az állam kötelezettségét is kifejezi, hogy amennyiben a gazdasági fejlődés nem hoz létre elég munkaalkalmat, a gazdaságpolitika köteles új munkahelyek megteremtéséről gondoskodni. A munkavállaláshoz való jog pedig csak az egyén saját szabadságjoga.

Az Európai Szociális Charta a munkához való jog egyik elemeként meghatározza a 'tisztességes díjazáshoz való jogot', ami kimondja, hogy a minimálbér nem lehet kevesebb, mint az átlagbérszínvonal 68%-a. A magyar kormányok ezt az irányelvet alkalmazzák a minimálbér megállapításánál. A tisztességes díjazáshoz való jog azonban hiányzik az alapjogi chartából.

Az alkotmány-tervezet jogi szempontból jobban védi a munkában levőket, mint a munkakeresőket, intézményesíti a szociális partnerséget, elismeri a kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jogot, a sztrájkjogot, stb.. A munkahelyteremtés és a foglalkoztatási politika azonban – számos nyilatkozat, terv és intézkedés ellenére – csődöt mondott az Unióban, a munkanélküliség tartósan magas szinten áll, és e politikák tekintetében nincs semmi változás. A munkanélküliség magas szintje, a munkanélküliek egyre súlyosabb helyzete leértékeli a munkában állók jogvédelmének hatékonyságát is. Az alkotmány-tervezetnek nincs üzenete a növekvő szegénység felszámolására.

A gazdaságpolitika – a monetáris politika prioritása

Az alkotmány-tervezet a gazdaságpolitika céljait szélesen határozza meg (I-3. cikk), de a III. részben (az Unió politikái és működése) erősen leszűkítve konkretizálja. A monetáris politikát centralizálja és kivonja a nemzetek és az állampolgárok bármiféle ellenőrzése alól. A pénzügyi elsődleges céljának az árstabilitás fenntartását jelöli meg, a gazdaságpolitika egyéb céljait, csak az árstabilitás sérelme nélkül támogathatja. Irányadó elvnek tekintti a stabil árakat, a rendezett államháztartást és monetáris feltételeket, valamint a stabil fizetési mérleget (III-69. cikk). Alkotmányos szintre emelné a konvergencia ("maastrichti") kritériumokat, és azt az ellentmondást, hogy miközben a költségvetésekről a nemzeti parlamentek hozzák a döntést, a monetáris politika olyan uniós hatáskör, amely gúzsba köti az államháztartások mozgásterét; lebénítja a változó konjunktúra ciklusokhoz való alkalmazkodást, megakadályozza a foglalkoztatási és környezetvédelmi célok megvalósítását, a gazdaságilag fejletlenebb országok felzárkózását.

Gazdaságpolitikai alapelva *személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása az Unión belül*. A vámunió

megvalósult és a piacok egységesülési folyamata is előrehaladt, bár az adminisztratív túlszabályozás ellenére a nemzeti és regionális különbségek még jelentősek. A tőkék szabad áramlása is érvényesül. A személyek szabad áramlását azonban a munkavállalás és a letelepedés szempontjából a társadalom különböző rétegeinek anyagi helyzete, a megélhetési feltételek különbségei, a lakáshelyzet, az új tagállamok tekintetében pedig egy ideig még jogi előírások is korlátozzák.

Az egységes piacon belül a fejlettebb országok, régiók versenyképessége dominál; a nagy nemzeti és regionális különbségek felszámolása csak uniós és állami támogatásokkal válna lehetségessé. Az EU költségvetési forrásai viszont nagyon korlátozottak. A kilencvenes években a közös költségvetésbe való befizetés mértékét a tagországok GDP-jének 1,27 %-ában határozták meg, jelenleg is ez van érvényben. A nagy befizető országok 2007 után ezt 1 %-ra akarják csökkenteni. (Németország a legnagyobb abszolút és relatív befizető, de az eddigi időszakban az ő *nettó* hozzájárulása is a GDP 1 %-a alatt maradt).

Az agrártámogatásoknak a szűkítése vagy megszüntetése van napirenden, holott ezekre nagy szükség volna a kelet-európai országok mezőgazdaságának talpra állításához. A regionális, strukturális és kohéziós alapok legfeljebb az Unió gazdasági növekedési ütemével arányosan növekedhetnek. Az egy főre jutó GDP-ben elmaradott tagállamok támogatását szolgáló kohéziós alap igénybevitelére ma három régi tagállam (Görögország, Portugália és Spanyolország²) és az újonnan belépett országok jogosultak. A 2000-tól 2006-ig szóló középtávú költségvetést a belépések miatt nem módosították, így tehát az alap nem tudja betölteni a korábban neki szánt funkciót, és a következő 2007-2013-as költségvetésben sem lehet a támogatás jelentős bővítésére számítani.

Tanulmányok készültek mennyi forrás kellene a keleti infrastruktúra fejlesztésekhez (elsősorban utépítés, vasút korszerűsítés). 15 éves távlatban is hatalmas összegekről van szó. Az Európai Fejlesztési Bank kedvezményes kamatozású fejlesztési kölcsön kerete azonban az új feladatokhoz mérten erősen korlátozott.

Elvárható volna, hogy az alkotmány-tervezet szólna egy olyan sok évtizedes feladatról, mint Kelet és Nyugat-Európa egyesítése, de a kohéziós és a szolidaritási elvet a tervezet nem konkretizálja úgy, mint a pénzügyi politikát. A szolidaritást, mint a bajba jutottak megsegítésének eszközét és a rendkívüli helyzetekben szükséges intézkedést értelmezi a tervezet. A tagállamok belső támogatási politikájára vonatkozó szabályok egyik bekezdése, mint megengedett, piac-konform támogatási formát említ Németország jogát a keleti tartományok támogatására (III-56/2/c). Az újonnan csatlakozott országok támogatásáról azonban nem esik szó.

² Írország fejlettségi szintje alapján már nem lenne jogosult kohéziós támogatásra, eddig azonban részesült benne.

Vita a Marx Károly Társaságban az Európai Baloldali Párt megalakulásával kapcsolatban

Nincs abban semmi meglepő, hogy társaságunkban elméleti, politikai viták folynak, hiszen épp ezért vannak a különböző fórumok, műhelyek, központilag és országosan egyaránt. Nem utolsó sorban erre ad lehetőséget "Dialektika" c. lapunk is. Társaságunkat alapszabálya is kötelezi a *marxi tanítások és eszmék terjesztésére és alkalmazására*. Arculatunkat az alapszabály és a közgyűlések rögzítik: *következetes marxista-leninista eszmei-politikai irányvonal, érvelés a vitákban, elhatárolódás minden antimarxista nézettől*.

Az Európai Baloldali Párt (EBP) megalakulása vitát váltott ki az európai kommunista és baloldali mozgalomban. A pártok egy része támogatta, más részük ellenzte az EBP megalakulását. Többen megfigyelőkkel képviseltették magukat az alakuló kongresszuson. A nem EU tagországok pártjai nem vesznek részt az EBP-ben. Az alapító dokumentum körüli vitában a többi között elsősorban két kérdés kapott hangsúlyt: 1. Kommunista pártoknak szabad-e az uniós szabályozás feltételei mellett részt venni egy európai pártban? 2. A dokumentumban szerepeljen-e a "sztálinizmustól" való elhatárolódás.

Ebben a helyzetben, amely még igen sok kérdőjelet vet fel, Társaságunknak és lapunknak arra kell törekednie, hogy ismertesse a nemzetközi méretekben folyó vitát. Erre törekedtünk a "Dialektika" előző számában is, amikor több írás ezzel a témával foglalkozott. Törekvésünk, hogy a vita ne személyek között, hanem nézetek ütköztetése révén történjen. A vita elsősorban fórumainkon, elméleti műhelyeinkben folyjék, de folyamatosan összegezhető legyen a "Dialektika" hasábjain is, a lap terjedelmének figyelembevételével. Arra törekszünk, hogy olvasóinkkal tárgyilagosan ismertessük a nemzetközi vitában elhangzó eltérő véleményeket, és kiforrott következtetéseket vonjunk le. Támogassuk a marxista politika és elmélet jobbításának szándékát, de határolódjunk el mindenféle antimarxista eszmétől, világnézettől, politikai iránytól. Egyszerre harcolunk a jobboldali opportunizmus és revizionizmus, valamint a kispolgári forradalmiság és a "baloldali kommunizmus" ellen. Védjük és folytatjuk a Marx Károly Társaságnak és lapjának, a "Dialektika"-nak eddig kialakított elméleti és politikai irányvonalát!

Jelen közleményünkkel egyben választ kívánunk adni mindazoknak, akik véleményeikkel és javaslataikkal a "Dialektika" Szerkesztőbizottságához fordultak.

A "Dialektika" Szerkesztőbizottsága

EMLÉKEZÉS

Tizenöt esztendeje, minden év júliusában, a Kádár-évfordulón ott voltam és emlékeztem. Emlékeztem a szocializmust építő magyar munkások, parasztok, értelmiségiek, a bérből és fizetésből élő dolgozók óriási erőfeszítést igénylő munkájukkal elért ragyogó eredményeire, de a hibákra, az elkövetett bűnökre is. Mindezek részese voltam magam is, a jónak is, a rossznak is. Olvasom a kádári idézetet:

"Ott voltam, ahol lennem kellett, azt tettem, amit tennem kellett".

Arra gondolok, hogy mindezt magamról is elmondhatom, de rajtam kívül igen sokan, mások is.

Hallgatom és olvasom az emlékezőről szóló beszédeket, írásokat. Közülük *Aczél Endre* "Népszabadság"-ban (július 5) megjelent írásából idézek: *Kádár Jánost "többnyire elfogadták, és sokan szerették is. 1971-ben a magyar nép kilencven százaléka egészben vagy részben elégedetnek mondta magát a sorsával. Nagy szó. Próbálják utánozni! A hatvanas évek eleje és a hetvenes évek eleje között a 'magyar emberek' (Fidesz frazeológia, csak pikérségből idézem ide) 50-60 százalékos jóvedelemgyarapodást voltak képesek elérni: ezzel összemérhetőt csak a gazdasági csoda Nyugat-Németországa mutathatott fel. (Nem akkor, korábban).*

(...) A síremlékvatón *Berecz János*, (aki mellesleg szólva, dicséretes konoksággal tart ki a saját múltja mellett, elmentésben, bocsánat a szóért, az igazán talpnyaló kádáristákkal) azt mondja, hogy a mai baloldal főereje (értsd: MSZP) nem meri vállalni a kádári politika eredményeit. (...)

Ha igaz az (igaz), hogy 1989/90-t egyedül Magyarország várta átmenet-készen, akkor nekem (majd? most?) gyermekeimnek és unokáimnak el kell mondanom, hogy vajon a kádárizmusnak ezek az eredményei miért nem állítottak bennünket minden (keleti) versenytársunk elé? Miért van az, hogy az Európai Unióban — alapállásban — mi egyáltalán nem vagyunk 'annyira' jobbak, mint a volt szovjet balti köztársaságok, a

Husák-sújtotta csehek és szlovákok? (...)

(...) A rendszerváltás közelében a magyar mezőgazdaságot európai ötodikként tartották számon, ami hatalmas eredménynek számított. A Kádár-korszak fundamentális vívmányának. Erre lehetett volna építeni. Erre éppenséggel lehetne a mai MSZP-nek hivatkoznia, büszkének lennie. Ezt viszont a tévesek és állami gazdaságok — ideológiai megszállottságú — szétverésével (ugyancsak) sikerült lenullázni" (...).

Aczél Endre szerint Kádár "ha török, ha szakad alapon, életszínvonalat akart emelni a proliknak. Tört is, szakadt is. (...)

A pro- és kontra érvek, ellenérvek mérlegelése során — az emlékezés alkalmával — a Kossuth-díjas filozófus, akadémikus közismert hitvallását vallom magaménak: *"A legrosszabb szocializmus is jobb a legjobb kapitalizmusnál"*. Ezt az állítást saját élettapasztalatom is alátámasztja, mivel munkásként éltem a Horthy-féle kapitalizmusban, a nyilas éra alatt, és a szocializmus alapjainak lerakásakor, és itt élek, tapasztalom a rendszerváltást követő kapitalista társadalom minden "vívmányát".

Ferencz Lajos

"Ott voltam, ahol lennem kellett, azt tettem, amit tennem kellett". Ez az idézet olvasható a sír-emlékművön, Kádár János aláírásának másolatával.

Új próbatétel előtt az oroszországi kommunista mozgalom

A kapitalista nagyhatalmak országai közül a legerősebb kommunista mozgalom, az oroszországi, a G8 és a NATO hatása alatt álló Putyin diktatúra újabb nyomása alá került. A második legerősebb pártot és baloldali szövetségeit sikerült a legutóbbi választásokon lejjebb nyomni, s most a X. pártkongresszuson pártszakadást megkísérelni. Szemiginnek (aki azelőtt a Népi-Hazafias Szövetség elnökhelyettesi tisztességét töltötte be), sikerült egy időben egy másik ugyanazon a néven futó kongresszust összehívni. Valóságos programjuk nem ismeretes, vezetőik eddigi megnyilatkozásaiból a hatalommal inkább együttműködő párttá kívánják átalakítani az OFKP-t. Elnökké V. Tyihonovot, az ivanovói terület kormányzóját választották. Ezt a kongresszust a megválasztott küldöttek kisebbségével tartották meg.

A X. kongresszus nehéz körülmények között (a párt honlapjának elfoglalása, áramkikapcsolás a kongresszusi teremben stb.) végezte munkáját a megválasztott küldöttek több mint kétharmadának részvételével. Elnökké ismételten G. Zjuganovot, első elnökhelyettesé I. Melnyikovot választották, az elnökségnek mintegy egyharmada új, s a fiatalabb korosztályból való. A politikai beszámoló és a további vitákra bocsátott program módosítás tüzetesebben foglalkozott a Putyin rezsím bonapartista

diktatórikus jellegével, a párt osztálybázisa (munkások, parasztok, alkalmazottak, nők, fiatalok, nyugdíjasok) szervezése megerősítésével, a baloldali hazafias szövetség szélesítésének szükségességével, a pártdemokrácia szigorúbb érvényesítésével.

A legközelebbi feladatokat a szociális jogokat korlátozó törvények elleni népszavazási tömegakcióban jelölte meg, minimális programként pedig a népi demokratikus jellegű hatalom kivívását állította. A kongresszuson részt vettek, s többen felszóllaltak a volt Szovjetunió kommunista pártjainak vezetői közül is. Hozzászólt N. Haritonov a köztársasági elnökválasztáson a baloldali blokk agrár jelöltje, s V. Tyulkin a Kommunista Munkáspárt vezetője, a Dumában a kommunista frakció tagja. A két kongresszus dokumentumai jogi úton is megvizsgálást nyernek. Az események és a fejlemények tüzetesebb elemzést igényelnek.

Időközben neves oroszországi személyiségek nyílt levelet intéztek Putyinhoz a X. kongresszust ért szervezett provokáció miatt.

“Ha Oroszország bizonyítani akarja a világ előtt demokratizmusát, állja útját az ilyen botrányos provokációknak”.

Spectator

Hibaigazító

1. “Magánvélemény” c. cikkemben, amely a “Dialektika” előző, június-júliusi számában jelent meg, tévesen írtam Hans Modrowról – ő ugyanis az NDK idején nem Lipcsében, hanem Drezdában volt párttitkár, és “drezdai Gorbinak” nevezték. A hibára Kornagel Pirooska lipcei olvasónk hívta fel a figyelmemet. Észrevételét köszönöm, olvasóimtól elnézést kérek.

2. A Miskolc-csanyiki munkásmozgalmi emlékmű május elseji koszorúzásán Társaságunkat Teszárovcis Miklós miskolci tagozatvezetőnkkel együtt képviseltem.

3. Valentyin Szaharov cikkének (“A szovjet felderítők jelentései”) bevezetőjében olvasható a következő: “Társaságunk június 14-i kibővített vezetőségi ülése határozatot hozott arról, hogy szerény lehetőségeinkhez mérten ismertetni fogjuk a ‘Dialektika’-ban a számunkra hozzáférhető elhallgatott dokumentumokat.”

A bevezető elmulasztja megemlíteni, hogy a kérdéses vezetőségi ülés nem idén, hanem 2003-ban folyt le. Szaharov cikke a tervezett időponthoz képest egy éves késéssel került a lapba, ez az, amit a bevezetőben mint olvasószerkesztőnek jelezni kellett volna.

Rozsnyai Ervin

OSTROMÁLLAPOT A NATO CSÚCS ELLENI TÖMEGTÜNTETÉSEN

Huszonhatezer rendfenntartót vetettek be a tüntetők ellen Isztambulban. Előzően Ankarában a tüntetők ellen könnygázt is használtak.

Isztambulban a több tízezres tüntető tömeg csak a város ázsiai oldalára kapott engedélyt a demonstrálásra. A baloldali tüntetők Bush-bábut égettek Isztambulban. NATO-ellenes, háború-és Amerika-ellenes transzparenszekkel vonultak fel.

A török vezetők arra kérték Bush: hason oda, hogy az iraki kurd területen szűnjön meg a fegyveres lázadók török területekre átcsapó tevékenysége. Különösen a Kurdisztáni Munkáspárté (PKK).

Június 29-én az egyik magyar tévé csatornán az Isztambulban kialakult ostromállapotból mutattak részleteket. A tüntetők megközelítették a tanácskozás színhelyét. Az isztambuli repülőtéren bomba robbant. A felvételek tanúsították a kialakult zürzaváros állapotot.

Az amerikai elnök “a muzulmán demokrácia, jogállamiság és szabadság mint-országának” nevezte török vendéglátóit.

Baloldali tüntetők Bush-bábut égetnek Isztambulban

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

* *Társaságunk júniusi központi vitafórumán Wirth Ádám*, a MKT alelnöke adott értékelést az EP választások eredményeiről. Az élénk vitában az európai baloldal vereségének okait, a magyar választásokon pedig az MSZP és a Munkáspárt leszerpeléséhez vezető politikát elemezték.

* *A Marx Károly Társaság alapító tagjainak baráti találkozóját* "fehér asztalok" mellett tartották az óbudai Meggyfa utcai Közösségi Házban. A mintegy félszáz fővárosi és megyei résztvevő előtt *Wirth Ádám* országos alelnök, *Szigeti József*, a Társaság első elnöke, tiszteletbeli elnök, és *Ferencz Lajos*, a vezetőség tagja tájékoztatói hangzottak el a szervezet megalakulásának körülményeiről és az elmúlt 15 év eredményeiről, gondjairól, a nyolc éve működő "Dialektika" újság sikeres szerepéről. A tájékoztatókból kiderült, hogy az alapító tagok közül 77 elvtársunkat sikerült értesítenünk az összejövetelről. A jelenlévők egy perces néma felállással emlékeztek elhunyt alapító tagtársaikról. A baráti beszélgetés során *Alpár Róbert*, *Artnér Annamária*, *Benedikt Szvetlana*, *Farkas Péter*, *Finta Gábor*, *Harangozó Ferenc*, *Harsányi Iván*, *Hirschler Tamás*, *Kovács Imre*, *Mihály János*, *Morva Tamás*, *Orosz József*, *Oroszi István*, *Rozsnyai Ervin*, *Sipos János*, *Szász Gábor*, *Széchy András* és *Tuna Jenő* mikrofon előtt mondták el véleményeiket, javaslataikat, de a jelenlévő többiek is gondolatot cseréltek egymással. *Tóth Miklós* videofelvételei megörökítették a találkozót, így alkalom lesz a fővárosi és megyei fórumokon a felvételek levetítésére. Kiállításra kerültek a "Dialektika" eddigi számai, valamint a Társaság által támogatott könyvek közül *Bíró Eugénia*, *Farkas Péter*, *Kárpáti Sándor*, *Rozsnyai Ervin*, *Tuna Jenő*, *Vinczellér Béla* és *Wirth Ádám* művei. Az asztalokra kerülő enni és innivalókról, a büfében történt kiszolgálásról *Taunerné Aranka* és *asszony-csapata* kitűnően gondoskodott.

* *A Baloldali Koordinációnak a Vasas Szakszervezettel közösen rendezett megbeszélésén Wirth Ádám*, Társaságunk alelnöke tartott vitaindító tájékoztatót az EP választások utáni helyzetről, és ebből adódó feladatokról. Az elnöklő *Sipos János*, a BET ügyvivője vezette be, majd az élénk vita után a soron következő feladatok összefoglalójával zárta be a tanácskozást.

* *Társaságunk vezetői és tagjai közül számosan részt vettek a Munkáspárt Politikai Nagygyűlésén a Fiumei úti temetőben.* *Thürmer Gyula*, a Munkáspárt elnöke méltatta, hogy a kádári időszakban a munkások, a parasztok, a dolgozó em-

berek és a szegények tömegével jutottak hozzá az oktatáshoz és egészségük védelméhez. Ma itt annak van demokrácia, akinek pénze van. A Munkáspárt elnöke elmondta, hogy Kádár János a magyarok többsége számára a XX. századi magyar történelem legnagyobb alakja volt. Hajdú megyei tagozatunk delegációja, *Mihály János* megyei tagozatvezetővel az élén, koszorút helyezett el *Kádár János* új síremlékén. *Moravcsik Attila*, a Kádár János Baráti Kör elnöke, sajnálatosnak nevezte, hogy a ma hatalmon lévő pártok közül egy sem védi meg a 15 éve elhunyt Kádár János emlékét. Az alkalmat felhasználva a helyszínen a "Dialektika" terjesztésére is sor került. Jászberényi és mezőtúri öt-öt fős MKT csoportok is alakultak a helyszínen.

* *Központi vitafórumunk a nyári szünet után szeptember 17-én folytatja munkáját.* A témáról a "Dialektika" szeptember elején megjelenő számában, vagy a tagozatvezetőknek küldendő meghívókban tájékoztatjuk az érdeklődőket. Terveink közt szerepel a Május Elseje Társasággal és a Baloldali Alternatíva Egyesülettel közösen tartandó fórumok szervezése *Keller László* és *Szalai Erzsébet* meghívásával. *Mindehét előtt azonban az október elején tartandó, fennállásunk 15. évfordulójával kapcsolatos elméleti konferencia*, és az ezt követő műhelymunkák szervezésére koncentrálunk.

* *Baloldali Összefogás találkozó és konferencia Pápán.* A Kádár János Baráti Kör pápai szervezete rendezésében július 17-én országos baloldali találkozóra és konferenciára kerül sor a pápai Pedagógus Művelődési Házban. A konferencián — többek között — *dr. Wirth Ádám* filozófus, egyetemi tanár, Társaságunk alelnöke is előadást tart "A baloldal az EU-választások után" címmel. További előadók: *dr. Bányász Rezső*, a TÉT társelnöke, *Fekete János* közigazdász, *Szőke Károly*, a Vasas Szakszervezet elnöke, *Takács József*, az MSZP agrártagozatának budapesti elnöke, *dr. Berecz János* történész.

* *A vörös csillag ügye az Európai Bíróság elé kerül.* A Fővárosi Bíróság másodfokon eljáró tanácsa felfüggesztette az önkényuralmi jelkép, a vörös csillag viselése miatt a Munkáspárt alelnöke, *Vaj-*

nai Attila ellen indított büntetőeljárását, és az Európai Bírósághoz fordult. Kérése: sérti-e az uniós szabályokban rögzített diszkrimináció tilalmát az, ha valaki a belső, nemzeti büntető jogszabályokban rögzített tilalmakban ütköző módon ad hangot politikai véleményének. *Vajnai Attila* korábban már többször hangoztatta, hogy nemzetközi bíróság előtt fog fellépni azért, hogy a munkásmozgalom jelképeit, melyek a világ minden civilizált országában elfogadottak és szabadon terjeszthetők, töröljék Magyarországon a tiltott önkényuralmi jelképek közül.

* *Július 27-én (kedden) d.u. 3 órakor a MEASZ és a haladó társadalmi szervezetek gyűlésen emlékeznek meg SÁGVÁRI ENDRE megölésének 60. évfordulójáról.* Helye: Remíz Cukrászda, Bp. II. Budakeszi út 5. Társaságunk várja a hősi halált halt Ságvári Endre barátait, tanítványait, tisztelőit, fiatal követőit az emlékezésre.

* *Megjelent Tuna Jenő könyvének második kötete, melyből mintegy 100 példányt a szerző Társaságunknak adományozott támogatás céljából.* A könyvért kapott adományokat Társaságunk és a "Dialektika" fenntartására fordítjuk. A könyv nyomdai önköltségi ára 600-Ft. A Szerző a könyvből hű képet mutat be az ötvenes, hatvanas és hetvenes évek hazai eseményeiről, valamint közel-keleti, ázsiai, afrikai és latin-amerikai élményeiről. Ábrázolja a rendszerváltást követő évek bonyodalmaival. Marxista elméleti és politikai következtetéseket von le. A könyvet igénylők postán, utólagos csekken való befizetés ellenében kaphatják meg a küldeményt. Igényelhető: *Ferencz Lajosnál*, 1119 Bp. Fehérvári út 113. Tel: 20 55 209 vagy 06/20 355 53 04, illetve e-mail: ferlaj@axelero.hu címen. (A Szerző könyvének I. kötete 800 Ft.-ért kapható)

* *Kérjük azokat a tagjainkat, támogatóinkat, akik még ez évben nem fizettek tagdíjat, illetve nem nyújtották a szokásos támogatásukat*, hogy a részükre küldött csekken vagy postautalványon küldjék el részükre a befizetéseket. A fentebb jelzett könyv megvételével is hozzájárulhatnak társaságunk és a "Dialektika" támogatásához. — Köszönjük!

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
OTP számlasz.: 1171 1041-2085 9590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: www.extra.hu/dialektika
E-mail: dialektika@freemail.hu
Nyomás: Unio-Print Kuvert Kft.
Felelős vezető: Szabó László igazgató